

Gammalı hacı faşizm, faşizmi gammalı haç sanan simge avcısı akli, faşizmin serpilip gelişmesine ancak yardımcı olur.

Geçenlerde, yine sabah erken kalmış, birşeyler yazmışım, odada voltalıyorum. Ağzıma bir melodi takılmış: «Dın dı dı dıs dın dı dı dıs...» Marş gibi. Bellek böyle bir şey işte «hadi devam et,» dercesine, «yalnız değilsin» dercesine, devrik tümcelerle filizlenen yeni düşüncelere yöneldiğinde, mücadele marşları söyletiyor insana için için. Bir yandan da, kütüphanedeki kitaplar flu olarak gözüme çarpıyor bir bir. Elim AB'nin bayrağındaki maviden esinle «AB mavisini» dediğim renkte bir kitaba uzandı uzanacak. Eskice de bir kitap. «Otur yaz yazacağını, oyalanma,» diyor sol yanımdan bir melek. Biliyorum, yok öyle konuşan bir melek felan, hani sözün tadı tuzu olsun diye söylüyorum; aslında zihnimde kurduğum paragrafı bilgisayara kaydetmeye doğru yöneliyorum. O sırada, radyoda okunan bir haber dikkatimi dağıtıyor. Augusto José Ramón Pinochet Ugarte ölmüş. Tabi haberde böyle uzatılmıyor ismi, «Şili'nin eski diktatörü Pinoşe» deniyor. Kurulmuş tümceler aklımdan uçup giderken, melodi anlamadığım bir dilde sözcüklere dönüşüyor, sonra da Türkçe bitiyor: «Venceremos venceremos/ Kırılım zincirlerimizi!»

İçimdeki daha önceden belirmiş olan sevinci, hurafeten, radyodan gelen habere yorup, uzanıyorum AB mavisini kitaba. Bir de ne göreyim: Kitabı 1982'de Belge Yayınları çıkarmış. 12 Eylül cuntası döneminde, ürkeklerin romanları bile yaktığı bir dönemde (hırsıza yol mu gösteriyordur, nedir?) bir yıl önce Hamburg'da Almanca yayınlanan bir kitabın çevirisi çıkmış. Anlaşılan daha taze bir iktisat öğrencisi olduğum zaman almışım, ismini hatırlıyorum, ancak içindekileri hatırlayamıyorum; ya okumamışım, ya da unutmuşum. Kitap Friedman Modeli Kıskaçında ŞİLİ. Kitapta, dört kişinin makaleleri toplanmış.

Okumadan yerine koyuyorum. Artık üretim konusunda yazdıklarına devam etmem de mümkün değil. Başlıyorum söylemeye marşı: «Fırtına yırtıyor sessizliği / Ufuktan yeni gün doğuyor / Gecekondulardan geliyor halk / Tüm Şili türküler söylüyor.»

Friedman'ın temel tezi, para arzındaki değişikliklerin reel (gerçek) etkisinin hiç olmadığıdır.

Buna dayanarak, enflasyona neden olarak açtığı tahribattan dolayı, para arzının artırılmamasını önerir. «Hani gerçek bir etkisi yoktu, ne tahribatı?» diye sormayın sakın: «Evet, reel bir etkisi yoktur, ancak finansal kesimi olumsuz etkiler,» derler, sonra da ne diyeceğinizi bilememişsiniz gibi davranırlar. «Finans» «maliye», «finansal» «mali»dir. Mali kesimin, reel kesimin maliyetini karşılaması, finansmanını sağlaması arzulanır. Ancak birşeyler reel etkisi yokken finansal kesimi etkiliyorsa, reel kesimle bağlantılı olmayan finansal işlemler bulunuyor demektir; o zaman, mali kesimin bu tür hizmetleri verdiği kesime hayalî kesim denebilir; ki tüm bunlara göre, para arzındaki enflasyonist artış reel kesime olumlu ya da olumsuz bir etki yapmadan, hayalî kesimi daraltır. Anlaşılan, hayalîyi satıp geçinenlerin, monetarizme dört elle sarılması gerekir.

Hayalî olan nasıl satılır? Zorla ya da uyuşturarak. Sarıya boyanmış tahta bir çanak «altın kupa» diye nasıl satılır? Ya zorla vura kıra, ya da (örneğin finansal, stratejik vs. oyunlarla) kafayı bularak; mantığı tamamlamak için bir de «ikisi birden» demekte gerekir.

1970'lerde Şili'de kopan tufanla gelip dilimize takılan yalnızca İspanyolca «yeneceğiz» anlamına gelen «venceremos» değildi; bir de «Birleşmiş bir halk asla yenilmez!» anlamına gelen «El pueblo unido jamas sera vencido!» vardı. Bu «Örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez!» diye Türkçeleştirildi. Örgütlü bir halk birleşmemiştir, tam tersine parçalanmıştır. Eski kahramanlık filmlerinden birinde herkesin «Kara Murat benim» demesinde en saf görüntüsünü alan insanların birliğinde, herkes birdir, Kara Murat'dır. Halbuki, bir örgütte konumlar vardır: Daha yukarı bir konumdaki daha önemlidir; aşağı konumdakiler daha rahatlıkla feda edilebilirken, «üst düzey» yetkililer yangında ilk kurtarılacak muamelesi görürler. Örgütün tek tek herkesten farklı, tek tek herkesin üstünde bir varlığı bulunmuş gibiyken, birlik söz konusu olduğunda tek tek herkese uymayan her şey birliğin dışındadır. «Asla yenilmez,» derken zaman söz konusudur, zamanın hiçbir anında yenilgi söz konusu olamaz; halbuki «hiç bir kuvvet yenemez» derken, halk pasif her ne ise «kuvvet»ler aktif hale gelmiş gibidir, zaman silinmiştir. «Birleşmiş bir halk alsa yenilmez!» salt bir slogan değildir, bir hatırlatmadır. Halbuki, «Örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez!» saçmadır, bir heyecan yaratması, zihni barındırdığı çelişkilerle kitlemesi dışında hiçbir yaşantıyla

bağıntısı yoktur. Sonraları ağırlıklı olarak, reklamcılık, halkla ilişkiler ya da lobicilikle iştigal eden güya o zamanların devrimcileri «Örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez!» saçmalığını başıra dursun, 1973'te Salvador Allende devrildi ve darbe sırasında kurşunla öldü. 1990'a kadar Pinoşe iktidarda kalıp, emekliye ayrıldı ve sonunda eceliyle öldü.

Gammalı hacı faşizm, faşizmi gammalı haç sanan simge avcısı aklı, faşizmin serpilip gelişmesine ancak yardımcı olur. Bu aklın kiskacındaki fuzuli insanlar, faşizm hüküm sürmeye başladığında, bir yandan, «kahrolsun faşizm,» «örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez,» «haklıyız, kazanacağız,» gibi sloganlar üreterek şaşkına dönmüş insanları büyülü sözlerde huzur bulan, büyülü sözlerle harekete geçen fedailer olarak edilgen duruma düşürüp faşistlere yanı başlarında her an savaşıacakları telef edilebilecek insan malzemesini sağlayarak, faşizmin negatif olan varlığının (kendi biçimindeki karşıtına karşı olarak, yani karşıtına dayalı olarak beliren varlığının) temelini oluştururlarken, diğer yandan, sattıkları mallarının (lafların, sembollerin ve sairenin) değer kazanmasının hüznü keyfini yaşarlar.

Türkali Mah., Beşiktaş